

Het ritme van de **STAD**

Immaterieel erfgoed in een dynamische omgeving

Op 9 oktober vindt van 10.00 tot 16.15 uur in Toko 51 aan de West-Kruiskade in Rotterdam de studiedag 'Het ritme van de stad. Immaterieel erfgoed in een dynamische omgeving' plaats. De dag is georganiseerd door het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE) in samenwerking met Imagine IC, Amsterdam Museum, Museum Rotterdam en met de Alliantie West-Kruiskade. Naast Nederlandse sprekers staat hier voor een keynote presentatie ook Prof. Dr. Gertraud Koch (Universiteit van Hamburg) op het programma.

Op deze studiedag willen we samen met het publiek nadenken over immaterieel erfgoed in de stad: over culturele processen in deze context en hoe je daar vanuit immaterieel erfgoedperspectief mee om kunt gaan. Biedt de UNESCO-benadering van immaterieel erfgoed ruimte voor nieuwe, dynamische vormen van cultuur en vluchtige communities? Of staat het ritme van de stad haaks op de UNESCO-conventie voor de bescherming van immaterieel erfgoed?

Het programma is een mix van theorie en praktijk, met wetenschappers die reflecteren op onderzoek naar stedelijke culturen, met erfgoedprofessionals die in hun dagelijks werk relevant willen zijn in de stad en mensen die specifieke (immaterieel) erfgoedgemeenschappen vertegenwoordigen. Naar aanleiding van een scala aan korte papers, casestudies en demonstraties wil deze studiedag onderzoekers en erfgoedwerkers met elkaar in gesprek brengen.

Programma

9.30-10.00: Inloop met koffie

10.00-10.10: Welkom door gastvrouw Alice Fortes van de Alliantie West-Kruiskade

BLOK 1 **Internationaal perspectief**

10.10-10.25: De stad als uitdaging

Albert van der Zijden (VIE)

Immaterieel erfgoed in de stad wordt in internationaal UNESCO verband niet specifiek bediscussieerd. Casussen in megasteden als Buenos Aires en Jakarta, laten zien dat men er in de praktijk wel mee worstelt. Zoals het voorbeeld van de West-Kruiskade in Rotterdam leert, is de stad een uitdaging als context van immaterieel erfgoed.

10.25-10.50: Intangible Heritage in the City: a German perspective

Gertraud Koch (Institut für Volkskunde/Kulturanthropologie, Universität Hamburg)

Duitsland ratificeerde in 2013 de UNESCO-conventie en organiseerde vorig jaar de studiedag Immaterielles Kulturerbe in der Stadt. Daarin werd besproken welke culturele uitingen wellicht karakteristiek zijn en van cruciaal belang voor het dagelijks leven in de stad. Welke vorm krijgt hier sociale interactie? En hoe en door wie worden tradities geïdentificeerd en bevorderd? Gertraud Koch zet vragen uit Duitsland op de Nederlandse agenda.

10.50 - 11.10: Topografieën van diversiteit en de politiek van erfgoedvorming
Irene Stengs (Meertens-Instituut)
Historische ontwikkelingen en machtsverhoudingen bepalen gebruik en inrichting van de stedelijke ruimte, inclusief hoe deze geclaimd wordt, bijvoorbeeld in de vorm van feesten, demonstraties, markten, religieuze ruimtes, ongeacht of deze formeel erkend of omstreden zijn. Het 'in kaart brengen' van deze culturele praktijken in relatie tot de plaats, tijd en ruimte waarin ze plaatsvinden kan licht werpen op processen van in- en uitsluiting en op topografieën van diversiteit die daar uit voortkomen. Hoe kunnen we (stedelijke) culturele praktijken in termen van (immaterieel) erfgoed begrijpen? Welke waarde voegt het begrip erfgoed toe (een vraag die met name relevant wordt als 'alle cultuur' als erfgoed lijkt te worden gewaardeerd). Voor welke betrokkenen is stedelijke cultuur vooral erfgoed?

11.10-11.25: Vragen van de dagvoorzitter en het publiek

11.25-11.35: **Pauze**

BLOK 2 **De stad van jongeren**

11.35-11.50: Immaterieel erfgoed van jongeren in de super-diverse stad
Jasmijn Rana (Imagine IC/Universiteit Leiden)
In Leip! verzamelt Imagine IC de taal van de stad als erfgoed van de eigen tijd. De focus ligt op taalvariatie en -innovatie. Jongeren documenteren hun taalgebruik zelf in hun whatsapps en filmpjes. Die zijn deel van dynamische broekzakarchieven - op hun beurt verbonden met social media. In broekzak-archieven leggen jongeren voortdurend zichzelf en hun eigen leven vast. Eerder documenteerde Imagine IC uit broekzakarchieven ook partypraktijken anno nu.

11.50-12.05: Straatvoetbaldemonstratie
Edward van Gils (Street Kings) en Yassine Boussaid (Imagine IC)
Straatvoetballers zijn uitvinders. Op de pleintjes van de grote stad ontwikkelen zij elke dag nieuwe moves. Om hun tegenstanders te passeren en het publiek te imponeren. Intussen maken ze samen de regels van het spel. Vanaf het plein nemen ze hun gewoontes mee de stad in. Edward van Gils is een grondlegger van straatvoetbal als lifestyle. Yassine Boussaid werkte hierover met hem samen en vraagt hem nu zijn skills te demonstreren en toe te lichten.

12.05-12.20: Waarom de technocultuur een plaats verdient op de Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed
Bruno Boom
Voor zijn BA-scriptie aan de Reinwardt Academie is Bruno Boom in de verschillende technocommunities en -subgenres gedoken. Duizenden mensen met verschillende achtergronden, verspreid over de hele wereld, ontleneren er hun collectieve identiteit aan, voelen zich een gemeenschap die terugkerende rituelen overdraagt aan volgende generaties. Verdient techno het om, net als Tango en Flamenco, door UNESCO erkend te worden als immaterieel erfgoed?

12.20-12.35: Panel
Nabespreking tussen dagvoorzitter, publiek en de sprekers in dit blok aan de hand van de volgende motieven uit de UNESCO-conventie: gemeenschap & groeps cultuur, globalisering & diversiteit, generaties & doorgeven.

12.35-13.30: **Lunch**

BLOK 3 **De wereld in de stad**

13.30-13.45: African by Design
Marleen de Witte (Universiteit van Amsterdam)
De Afro-Nederlandse identiteit is enorm in opkomst. Je ziet het op social media, in populaire muziekstijlen of in de mode: Afrikaans is in. Vooral Amsterdamse jongeren van Surinaamse, Antilliaanse en diverse Afrikaanse achtergronden raken steeds meer geïnteresseerd in hun Afrikaanse roots en willen die ook laten zien. 'Afrikaans erfgoed' blijkt daarbij een belangrijk ingrediënt. Het project African by Design onderzoekt hoe Afro-Nederlandse jongeren 'Afrikaans erfgoed' vormgeven en inzetten in de identiteitsdynamiek van de stad.

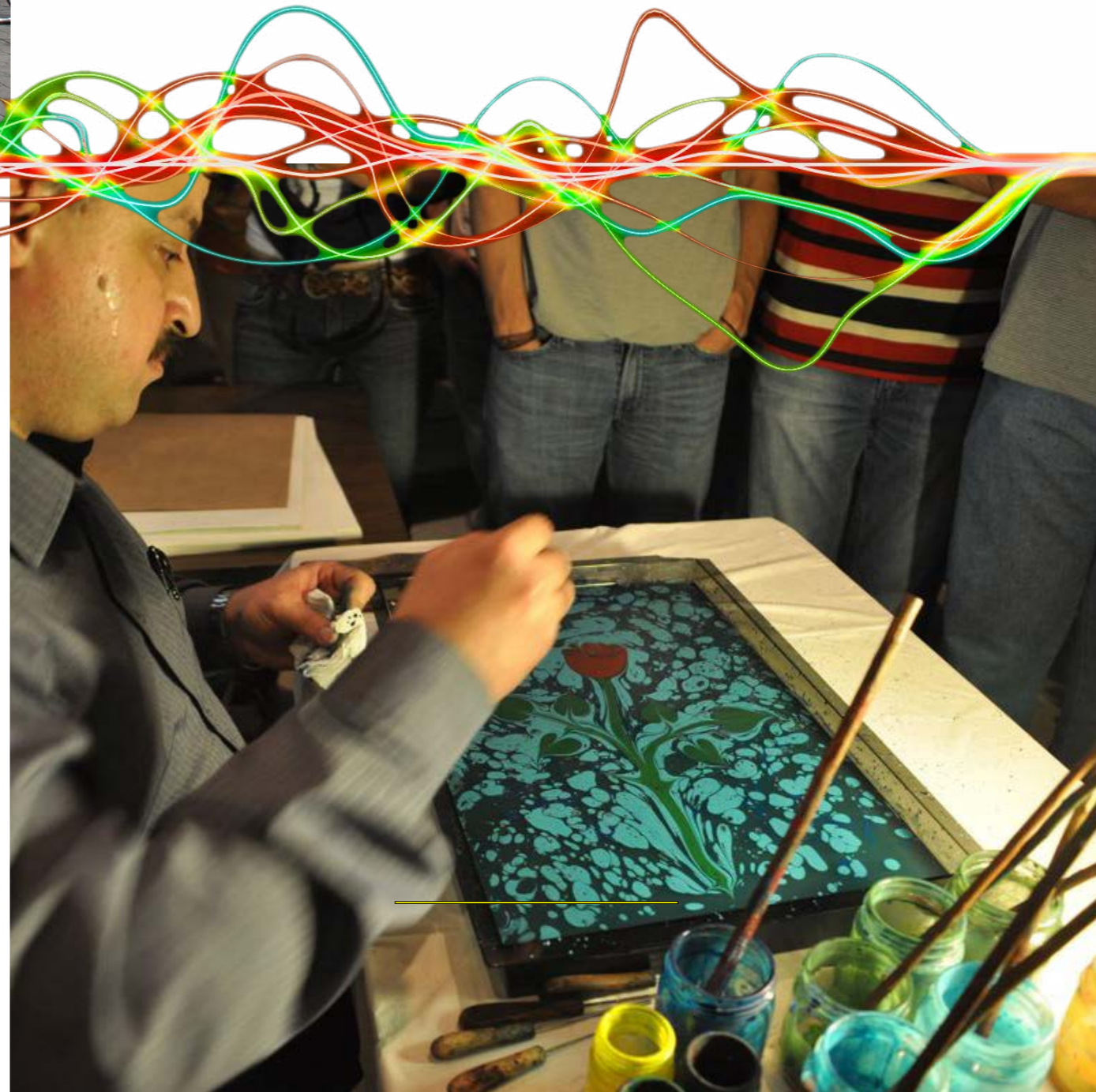
13.45-14.00: Ebru en hennakunst I
Mehmet Refii Kileci (Roumi Instituut), Fatima Oulad Thami (Hennakunstenares) en Albert van der Zeijden (VIE)
Met nieuwkomers hebben tradities als ebru- en hennakunst een plek gekregen in wereldsteden als Rotterdam, Londen en Berlijn. Ze worden beleefd in een

internationale, globaliserende context, die ook een rol speelt in het proces van doorgeven via (internationale) cursussen en workshops. Na een introductie interviewt Albert van der Zeijden ebrukunstenaar Mehmet Refii Kileci en hennakunstenares Fatima Oulad Thami.

14.00-14.15: Ebru en hennakunst II
Mehmet Refii Kileci (Roumi Instituut) en Fatima Oulad Thami (Hennakunstenares) demonstreren hun vaardigheden. Kom het van dichtbij bekijken en meemaken!

BLOK 4 **Identificeren en borgen**

14.15-14.30: Voetbalrituelen in het Amsterdam Museum
Tom van der Molen en Annemarie de Wildt (Amsterdam Museum)
Tom van der Molen zal aan de hand van voorbeelden suggesties doen voor wat als immaterieel supportterserfgoed gezien kan worden. Het voetbal kent veel geritualiseerd gedrag, zowel op als naast het veld. Ook in een globaliserende sport

15.15-15.30: **Pauze**

BLOK 5 Een Rotterdamse case

15.30-15.45: De West-Kruiskade op de Nationale Inventaris?
Peter Dijkstra (Hogeschool Rotterdam) en Alice Fortes (Alliantie West-Kruiskade)
De West-Kruiskade was ooit een probleemwijk en nu een straat met creatieve bewoners en internationale ondernemers, waarin maar liefst 170 nationaliteiten vreedzaam samenleven en werken. De West-Kruiskade wil graag een plek op de Nederlandse Nationale Inventaris Immaterieel Erfgoed. Wat betekent immaterieel erfgoed in en voor deze straat? En wat willen de initiatiefnemers borgen: hoe je de straat vitaal houdt in al zijn diversiteit? En hoe verhoudt zich dat dan tot de dynamiek van een winkelstraat met voortdurend wisselende ondernemers?

is dit nog altijd club-afhankelijk. Annemarie de Wildt gaat in op vragen rond het verzamelen van immaterieel erfgoed van voetbal supporters, zoals het perspectief van waaruit je verzamelt, de methode van verzamelen en de relatie tussen museum en de 'erfgoedgemeenschap' van voetbalsupporters.

- 14.30-14.45: Verhalen, of hoe Rotterdammers de stad maken
Nicole van Dijk (Museum Rotterdam)
In het Timmerhuis bereidt het Museum Rotterdam een nieuwe tentoonstelling voor. De superdiverse stad van nu vormt daarin een grote uitdaging. Haar samenhangende materiële, immateriële en mentale erfgoed wordt gepresenteerd door Rotterdammers die het museum heeft leren kennen in erfgoedprojecten op locatie. Zij vertellen het verhaal van de stad die zij zelf maken. Zij nodigen andere Rotterdammers uit om ook hun verhalen te delen.
- 14.45- 15.00: Immaterieel erfgoed in Enschede: cement van een hybride stad
Siebe Rossel (Cultureel ondernemer, gewerkt in opdracht van de IJsselacademie)
Rossel heeft een inventarisatie gemaakt van immaterieel erfgoed in Enschede. Anders dan bij de handelssteden in het westen van het land zijn de steden in Twente het resultaat van rurale urbanisatie. Industrialisatie en urbanisering kwamen voort uit plattelandsnijverheid. Boeren tradities en urbane hightech zijn in Enschede daarom nooit ver van elkaar verwijderd. Dit hybride karakter weerspiegelt zich in het immaterieel erfgoed van de stad.
- 15.00-15.15: Panel
Nabespreking tussen dagvoorzitter, publiek en de sprekers in dit blok aan de hand van de volgende motieven uit de UNESCO conventie: gemeenschap & groepscultuur, globalisering & diversiteit, generaties & doorgeven.

Foto's: Amsterdam Museum, Museum Rotterdam, Imagine IC, Rotterdam through my lens, Hand of Fatima, Roumi Kunst Instituut, VIE

15.45-16.15: Forum
Afsluitend gesprek over immaterieel erfgoed in de stad en de UNESCO conventie met Andrea Imhof (Nationale UNESCO-commissie), Irene Stengs (Meertens Instituut), Marlous Willemsen (Imagine IC), Annemarie de Wildt (Amsterdam Museum), Paul van de Laar (Museum Rotterdam) en Ineke Strouken (VIE).

16:15-17:15: **Drankje en hapjes**

Aanmelden

U kunt zich aanmelden voor de studiedag via immaterieelerfgoed@live.nl. De deelnamekosten bedragen € 20,-, inclusief lunch, koffie/thee en een drankje en een hapje. Wees er snel bij, het aantal plaatsen is beperkt. De deelname wordt pas definitief na overmaking van het verschuldigde bedrag op rekeningnummer NL25 INGB 0680 5067 56 ten name van de Stichting voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed in Utrecht.

